

CENTRUM PEDAGOGICKO – PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENČIE

Komenského 2740, Kysucké Nové Mesto

Telefón: 041 / 421 21 76

mail: pppknm@stonline.sk

ZÁŠKOLÁCTVO

Záškoláctvo je úmyselné vymeškávanie vyučovania žiakmi bez vedomia rodičov. Je treba rozlišovať medzi jednorázovým „uliatím sa“ a opakovaným vynechávaním vyučovania. V prvom prípade ide o jav, ktorý sa „prihodí“ takmer každému žiakovi alebo študentovi, za tým druhým je treba hľadať príčinu. Tvrdenie, že záškoláci majú nižší intelekt, nezáujem o vzdelanie a sú to lenivé deti, dávno neplatí. Súčasné výskumy tieto faktory skôr vyvracajú, ako potvrdzujú. Určitú rizikóvu skupinu ale tvoria deti z disfunkčných a problémových rodín, alebo deti so špecifickými vývojovými poruchami správania a učenia. Vo väčšine prípadov sa však deti záškoláctvom snažia uniknúť z problémov.

Navonok pôsobia všetky typy záškoláctva takmer identicky, ale príčiny, ktoré k nemu vedú, sú vždy individuálne. Dajú sa zhrnúť do určitých skupín:

1. Rodina

Domov by mal byť pre deti miestom pokoja. Miestom, kde mu nič nehrozí a rado sa tam vracia. A keď sa vyskytne v jeho živote problém, rodina mu ho vždy pomôže vyriešiť. Realita je však často iná. V uponáhľanom svete veľa rodičov následkom vlastných problémov prehliada trápenie svojho dieťaťa. **Pracovné vyťaženie rodičov spôsobuje**, že rodina má na seba málo času a dieťa začne situáciu riešiť po svojom. V snahe upútať rodičovskú pozornosť zmenia svoje správanie a problémy rieši chodením „poza školu“.

Možnosti riešenia: Snažte sa svojmu dieťaťu venovať čo najviac. Neodkladajte kino alebo prechádzku do prírody „na potom“. Ak máte času naozaj málo, začnite tráviť raňajky, večere všetci u jedného stola. Dôležitý je prirodzený záujem o detské problémy. Viac počúvajte a menej hovorte. Viac chváľte a menej kritizujte.

Ďalšou príčinou môžu byť rôzne **rodinné problémy**, napr. rozvod alebo smrť jedného z rodičov, prípadne iného člena rodiny. Zlú atmosféru a hádky vníma dieťa vždy veľmi citlivo.

Možnosti riešenia: V prípade rodinných problémov je dôležitý overený a úprimný rozhovor. Pokiaľ ide o rozvod, ubezpečte dieťa, že pre neho zostávate stále milujúcimi a starostlivými rodičmi. Nikdy nenadáвайте na bývalého partnera v prítomnosti dieťaťa.

Príliš vysoké nároky – nie každé dieťa je schopné byť vyznamenané a mať samé jednotky. Nevkladajte do detí sny, ktoré ste vy nedosiahli. Najmä vysokoškolsky vzdelaní rodičia sa ťažko zmierujú, keď ich potomok nemá taký úspech, aký by od neho očakávali.

Možnosti riešenia: Každý človek má talent na niečo iného a tak je to i s vaším dieťaťom. Skúste v ňom objaviť a rozvíjať jeho nadanie na umenie, na šport alebo iné zručnosti. Je dokázané, že ľudia sa uplatnia v tom, čo ich naplní a baví. Výber primeraného štúdia zabraňuje pocitom menejcennosti a zaručuje zdravé detské sebavedomie.

2. Škola

Najčastejšou príčinou záškoláctva je **zlý vzťah k učiteľovi** alebo profesorovi. Možno si na vaše dieťa z nejakého dôvodu „zasadol“ alebo má jednoducho príliš vysoké nároky.

Strach z predmetu, ktorý mu nejde, tiež nebýva ojedinelý. Lavína neúspechov v škole má za následok stále viac sa prehlbujúce pocity vlastnej nedostatočnosti. S nimi ide ruka v ruke frustrácia a zlé sebahodnotenie. Najhoršou kombináciou je, keď tlak zo strany pedagógov spôsobuje tlak rodičov.

Možnosti riešenia: Každý rodič by mal poznať prostredie, v ktorom trávi jeho dieťa takmer polovicu dňa. Keď sa vám učiteľ nezdá, zväžte spolu s dieťaťom prestup na inú školu. Mnoho rodičov robí chybu, keď je na strane učiteľa a sťažnosti dieťaťa pokladá za výhovorky. Keď má naopak dieťa problémy s konkrétnym predmetom, spolupráce s pedagógom je nevyhnutná. Z menšieho strachu sa totiž ľahko môže stať vážna fóbia, ktoré následky sa odstraňujú omnoho horšie. Najdôležitejšia je motivácia dieťaťa k návratu do školskej lavice.

3. Priatelia a spolužiaci

Dieťa potrebuje niekam patriť, mať pocit „ochranných krídel“ a pochopení. Keď sa ovplyvnený žiak zaradí do **nevhodnej partie**, prináša to so sebou mnohé úskalía a nebezpečenstvá. Motívom záškoláctva je v takýchto prípadoch skutočne silný vplyv skupiny na jednotlivca. Dieťa nechce pred svojimi rovesníkmi dať najavo strach alebo slabosť. Pretože sa bojí pohrdania z ich strany, dá sa prehovoríť prakticky na všetko, chce byť predsa uznané. A aj keď v sebe nájde odvahu povedať

„nie“, partia ho väčšinou zlomí. Po úteku zo školy si skupina volí nie príliš bezpečné využitie času. Z nudy sa uchýľuje k vandalizmu, fajčeniu, alebo dokonca k drogám.

Možnosti riešenia: Poznajcie priateľov vášho dieťaťa. Pozvite ich k vám domov a celkom prirodzene a nenútené sa ich pýtajte na ich záujmy, koníčky. Deti ťažko znášajú zákazy kamarátstiev zo strany rodičov, preto je treba byť veľmi opatrný, kým niekoho odsúdite. Pokiaľ sa vám však priatelia vášho dieťaťa naozaj nezdajú byť vhodní, namiesto zákazu sa pokúste o rozhovor alebo iné alternatívy. Zapište deti do krúžkov. Tam určite stretne nových, omnoho lepších priateľov a samo vyhodnotí, čo je pre neho lepšie. Ak je situácia príliš vážna, treba vyhľadať pomoc detského psychológa.

Najväčším typom záškoláctva, ktoré zároveň najviac uniká pozornosti rodičov, je také, keď sa dieťa stane **obetou šikanovania**. Strach zo spolužiakov alebo nejakej násilníckej skupiny spôsobí, že žiak z prostredia uniká. Sám pritom trpí, bojí sa so svojimi problémami zveriť dospelšej osobe, ale nepozná lepšie riešenie. Obete šikanovania sú najčastejšie napádané fyzickými útokmi, zosmiešňovaním alebo ponižovaním. Najohrozenejšie sú citlivé, introvertné a fyzicky slabé deti, ktoré sa pred takým tlakom nedokážu brániť.

Možnosti riešenia: Najťažšie je samotné zistenie príčiny záškoláctva. Dieťa radšej zaklame a riskuje, že nahnevá rodičov, než by priznalo problém. Senzitivní rodič je však schopný objaviť pravú príčinu vynechávania vyučovania prostredníctvom varovných signálov, ktoré dieťa prezradia. Zamyslenosť, nesústredenosť, precitlivosť, celkový smútok naznačujú, že niečo nie je v poriadku. A keď sa k tomu pridajú nevysvetliteľné modriny, je na mieste celú vec vyšetriť.

Je veľmi dôležité, aby rodič riešil záškoláctvo dieťaťa, keď nie je rozčúlený, v strese a cíti voči dieťaťu zlosť. Rodič by sa mal ukláňať a zamyslieť sa, čo tým dieťa oznamuje. A keď rodič pozná príčinu, tak vie, čo sa dá robiť. Spočiatku nie sú vhodné žiadne extrémne reakcie, stačí len vysloviť: „Som znepokojený a zneistený.“ Potom má prísť na rad veľké zamyslenie sa nad problémom.

Ako reagovať, keď dieťa na začiatku do očí klame, že v škole bolo?

Nemá zmysel vyhrocovať takúto situáciu konfrontáciou typu „kto z koho“, pretože dieťa i keď by chcelo ustúpiť, neustúpi. Ono samo nevie, prečo to tak je, ale neustúpi. Obe strany stupňujú napätie a výsledkom sú facky, krik a nezmyselné vyhrážky (vyhodíme ťa z domu), ktoré nie sú v podstate myslené vážne a zbytočne zraňujú. Prvotné reakcie zo strany rodičov by teda mali prebiehať formou oznámenia „viem, že si bol za školou a som z toho smutný a rozladený“, a nie na úrovni otázky „Prečo si mi to urobil?“ V takejto otázke sa totiž skrýva výčitka, obvinenie a silný nátlak. Dieťa však v prvom rade potrebuje by pochopené a mať pocit bezpečia. Žiadne dieťa

nechodí poza školu bez príčiny, len preto, že sa mu to páči. Deti tým hľadajú únik pred problémom, do ktorého sa zamotali. Možnými príčinami môže byť narušenie sociálnych, spoločenských väzieb, šikanovanie alebo pocit, že je v škole samo a nepochopené. Dieťa nedokáže nájsť riešenie svojho trápenia , a tak pred ním uteká.